

IMF'nin UYARILARI VE HIZLA GELEN BORÇ KRİZİ

IMF ve Dünya Bankasının birlikte yaptığı yıllık toplantılarının ardından yayınladıkları bildirimlerdeki uyarılar çok dikkat çekici oldu. Bu tespit ve uyarıları şöyle özetlemek mümkün;

- Covid-19 nedeniyle uygulanan destek paketlerinin "küresel borç krizi"ne neden olacağı görünüyor. Küresel ortamda 12 trilyon dolarlık destek paketleri dünya genelinde kamu borcu milli gelir oranını yüzde 100'lere yükseltti. Dünya ekonomisi bu nedenle sıkılaştırıcı mali politikalara dönmek zorunda kalabilir.

- Bu krizin oluşmasını beklemeden önlemler alınması gerekmektedir. (IMF başkanı Georgieva- Ceyda Pazarbaşıoğlu- Rhoda Weeks – Brown'un ortak çalışması)

- 2021-2023 arasında 80'e yakın ülke IMF baskısıyla kapsamlı bir kemer sıkıma yönelmek zorunda kalacaktır. (Eurodad Borç ve Kalkınma Ağı Raporu) Milli gelirlerinin yaklaşık yüzde 4'üne ulaşan düzeyde daralmalar söz konusu olacaktır. (Erinç Yedan'ın 21.10.2020 tarihli yazısı)

- Bu sıkılaştırıcı politikaların büyüklüğünün Covid-19 nedeniyle uygulanan genişleyici parasal miktarının yaklaşık 5 misline kadar artabileceği belirtilmektedir.

- Gelişmekte olan ülkelerde ise (Eurodad'a göre) kamu harcamaları yüzde 23-25 oranında gerileyecek ve kamunun eğitim, sağlık ve sosyal yardım kapasiteleri buna paralel daralacaktır. Bu süreler on yılı kapsayabilecektir. (Erinç Yeldan'ın aynı yazısı)

- Dijital teknolojilerde varılan ilerlemeler sonucu dijital paralar ve ödeme sistemleri yaygınlaşacaktır. Bu da beraberinde riskleri ve politika zorluklarını getiriyor. Dijital para, sabit kripto paralar para politikalarının yürütülmesinde zafiyetler yaratabilir. Döviz kuru rekabetinde de benzer zorluklar yaşanabilecektir.

- Avrupa'da ikinci Covid dalgası yayılıyor. Bu dalga yoğunlaştıkça genişleyici ve destekleyici politikalar devam etmelidir. 2021 de yüzde 4,7 büyümesi beklenen Avrupa ekonomisinin 2020 de yüzde 7 daralması söz konusu olacak. Sorunlu krediler artacak. Avrupa bankaları güçlü sermaye ve likidite tamponlarına sahip. Sorunlu kredilerinin tasfiyelerinin kolaylaştırılması gerekecektir.

Ülkemizin bugün geldiği borç seviyeleri de bu anlamda ürkütücü. Zira kısa vadeli ve yüksek faizle borçlanıyoruz. İç borçlarımızı bile döviz cinsinden yapmaya başladık. Merkezi yönetim borç stoku 2020 dokuz ayında 534 milyar TL arttı. Toplam borcumuzun bütçe gelirlerine oranı gittikçe yükseliyor. Toplam borcumuzun yüzde 56'sı, iç borcumuzun ise yüzde 26'sı yabancı para cinsinden. Bankaların borç çevirme oranı yüzde 95,91, diğer sektörlerin ise yüzde 60,32. IMF rezerv yeterlilik göstergemiz yüzde 69, rezerv/kısa vadeli borç oranı yüzde 46, rezervin geniş para arzına oranı ise yüzde 18'lerde. Emsal ülkelere göre negatif ayrışıyoruz. Bu yıl ikiz açık vereceğiz. Hem cari açık hem de bütçe açığı.

Bütün bu göstergeleri dikkate bütçe açıkları yaratmadan büyümeyi sağlayarak borç krizinin olumsuzluklarını azaltabiliriz. Pandemi döneminin belirsizliği, ikinci dalganın boyutu ve süresi doğaldır ki çok büyük handikaplar. Ancak 2000 krizi sonrası uyguladığımız politikalarla fiyat istikrarı içinde büyümeyi gerçekleştirebildik. Özellikle 2007'ye kadar uygulanan ekonomi politikaları AB, IMF ve demokratikleşme çıpları sayesinde başarılı olabildiği.